

TE-25 uudistuksen valmistelutyö

KHALL 13.03.2023 § 52

Taustaa

Eduskunta on hyväksynyt lakiesityksen TE-palvelujen (työllisyys- ja elinkeinopalvelut) uudelleen järjestämisestä 1.3.2023. Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirretään 1.1.2025 työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Kunnille siirtyvät myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät.

Uudistuksessa merkittävin muutos on siis se, että työllisyydenhoidon vastuita ja tehtäviä siirretään kunnille TE-keskuksilta ja KEHA-keskuksilta (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus).

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaa kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heihin rinnastettavien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen kunnille osoitetaan yleiskatteellisesta valtionosuudesta erillinen rahoitus.

Työllisyydenhoidosta tulee kolmanneksi suurin valtionosuustehtävä kunnille. Merkittävää uudistuksessa on myös se, että TE-toimistojen työllisyyden parissa työskentelevät henkilöt siirtyvät kuntiin. Nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot lakkautetaan. Siirtyviä tehtäviä valtiolla hoitava henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksella kuntiin tai kuntayhtymiin. Kunnat eivät kuitenkaan voi ottaa työllisyyden hoitoa yksin itselleen, mikäli työllisten määrä ei ole riittävä. Ehtona on muun muassa, että perustettavalla työllisyydenhoidon alueella tulee olla vähintään 20 000 työkäistä (15–74-vuotiaat henkilöt). Tämä jää monelta kunnalta saavuttamatta, jolloin järjestäminen tulee tehdä yhteistyössä kuntien kesken.

Organisointimalleja ovat joko ns. vastuukuntamalli tai kuntayhtymä. Kanta-Hämeen osalta vaihtoehtoja on joko seutukunnittainen järjestäytyminen tai koko Kanta-Hämeen alueen muodostaminen työllisyydenhoidon alueeksi. Valtioneuvostolla on viimekätinen toimivalta päättää työllisyysalueista, jos kunnat itse eivät pääse sopimukseen edellytykset täyttävistä alueista.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu työttömyysetuuksista kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Kompensaation kuntakohtaista kohdentumista ei jälkikäteen tarkisteta, joten kunta, joka pystyisi lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä hyötyisi tästä taloudellisesti. Tämä muodostaisi kunnille kannusteen pyrkiä edistämään työllisyyttä mahdollisimman tehokkaasti. Uudistuksella

tavoitellaan 7 000—10 000 henkilön työllisyysvaikutusta valtakunnallisesti.

Kanta-Hämeen ja Lounais-Hämeen tilanne

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä (LHKK) lähestyi Forssan seudun kuntia kesällä 2022 ja pyysi mandaattia toimia TE-24 uudistuksen suunnittelussa seudun kuntien kanssa ja toimia toteuttavana organisaationa. LHKK:lla on ollut merkittävä rooli seudun työ- ja elinkeinopalveluissa, ja rooli voi edelleen kasvaa. Forssan seudun työllisten määrä on kuitenkin merkittävästi alle lain edellyttämän 20 000 (Forssan, Tammelan, Jokioisten, Humppilan ja Ypäjän työllisten määrä on alle 15 000). Tämän vuoksi Forssan seutu ei ole riittävän iso muodostamaan yhdessä aluetta.

Hämeenlinnan kaupunki on lähettänyt 7.12.2022 päivätyn kutsun TE-palveluiden 2024 uudistusta koskevaan keskusteluun ja yhteistyömallin rakentamiseen Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Hämeen TE-toimisto ja Hämeen ELY-keskus yhdessä kuntakokeilun kanssa järjestivät TE24-infon Kanta-Hämeen kunnille 29.11.2022. Tilaisuudessa nostettiin esiin henkilöstön ja verkoston osallistaminen muutoksen tekemiseen. Valmistelutyöhön on tarkoitus kutsua myös Hämeen TE-toimiston, Hämeen ELYn ja hyvinvointialueen edustajat.

Hämeenlinnan kaupunki on lähestynyt Kanta-Hämeen kuntia ja lähettänyt jokaiselle kunnalle kutsun TE-palvelu-uudistuksen valmistelutyöhön. Hämeenlinna on järjestänyt uudistukseen liittyen työpajoja, joissa on mietitty uudistuksen läpivientiä maakunnan alueella.

Hämeenlinnan seudulla on toiminut kuntakokeilu vuodesta 2021 (Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta 1269/2020) ja kokeilun aikana mm. kaupunki on rakentanut Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan alueen työllisyydenhoidon palveluita. Myös TE-toimiston työntekijät ovat siirtyneet kaupungin johdettavaksi, jotta toimintatapa ja uudet tavat toimia on saatu systemaattiseksi.

Riihimäen kaupunki on yhdessä Hausjärven ja Lopen kuntien kanssa tilannut esiselvityksen TE24 vaihtoehtoista Riihimäen seudulle. Selvitys on valmistunut 31.1.2023. Selvityksessä on tarkasteltu kolmea vaihtoehtoa (Riihimäen seutu, Riihimäen seutu ja Hyvinkää sekä koko Kanta-Häme) työllisyysalueeksi.

Riihimäen kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 27.2.2023 että ensisijainen vaihtoehto työllisyysalueen muodostamiseksi on Riihimäen seutu eli Riihimäki, Hausjärvi ja Loppi. Selvityksessä ei tarkasteltu muita alueita ja selvitys on Riihimäen seudun sisäiseen valmisteluun liittyvä.

Hämeenlinnan kutsu koskee valmistelua kokonaisuuden osalta, sillä missään kunnassa ei ole vielä valmista mallia, johon kunnat voisivat liittyä. Valmisteluun mukaan meneminen tarkoittaa sitä, että muodostetaan alue ja yhdessä suunnitellaan tuleva rakenne sekä päätetään yhdessä organisoitumisen muodosta. Mikäli työllisyyspalvelualueeksi muodostuu Hämeenlinna, Hattula, Janakkala, Forssa, Tammela, Jokioinen, Ypäjä ja Humppila, tulee alueesta

kokonaisuus, jossa Hämeenlinnan alue muodostaa yhden ja Forssan seutu toisen selkeän työssäkäyntialueen.

Mikäli lähdetään rakentamaan yhteistyömallia Hämeenlinnan kaupungin kanssa, tavoitteena on, että Forssan seutu (Forssa, Tammela, Jokioinen, Ypäjä ja Humppila) lähtevät yhdessä suunnittelemaan alusta alkaen sellaista rakennetta, missä työllisyydenhoitoon turvataan vahva paikallistason toiminta ja jokaiseen kuntaan varmistetaan resurssit lähipalveluiden toteutumiseksi. Kunnat ovat parhaita oman alueen työllisyyspalveluiden tuntijoita. Työllisyyspalveluiden rakenne ja prosessit voidaan yhteistyössä rakentaa seudun erityispiirteet huomioiden.

Laki antaa organisoitumiselle kaksi mallia; 1) vastuukuntamalli tai 2) kuntayhtymä. Valmistelun aikana keskusteluissa on ollut molemmat mallit. Molemmissa on myös etunsa ja haasteensa. Kuntayhtymän heikko puoli on raskas organisaatiomalli kuntalain tuomien kuntayhtymälle kuuluvien päätöksenteko- ja toimielimien kautta. Vastuukuntamallin osalta haasteena on kaikkien kuntien osallistuminen päätöksentekoon.

Vastuukuntamallissa voidaan päätöksentekoon rakentaa esimerkiksi jaostomalli, jossa edustus on jokaisesta kunnasta. Tällöin valmistelu menisi jaoston kautta. Sopimuksessa voidaan myös sopia siitä, ettei vastuukunnan kunnanhallituksella ole oikeutta ottaa yhteisen toimielimen päättämää asiaa käsiteltäväkseen.

Kun rakenne on päätetty, sidosryhmät otetaan mukaan suunnitteluun ja Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymällä tulee olla suuri rooli valmisteluprosessissa. Myös Forssan Yrityskehitys Oy:n rooli valmistelussa on merkittävä. Uudistuksessa siirrytään TE-keskusten työntekijöitä kuntiin ja kun rakenne on päätetty, TE-keskukset otetaan mukaan suunnitteluun. Muita merkittäviä sidosryhmiä ovat esimerkiksi yrittäjien yhdistykset, yritykset sekä kolmas sektori kuten työllisyyspalveluiden kanssa toimivat säätiöt.

Valmistelija: Talous- ja hallintojohtaja Taavi Leinikka, puh. 050 599 1140

Esittelijä: Kunnanjohtaja

Päätösehdotus: Kunnanhallitus päättää, että

- 1) Tammela lähtee selvittämään yhteistä työllisyyspalvelualueetta Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien kanssa;
- 2) valmistelutyössä tulee korostua tiivis yhteistyö Forssan seudun kuntien kesken;
- 3) valmistelussa huomioidaan Forssan seudun lähtökohdat, työllisyydenhoidon ekosysteemi ja sidosryhmät, sekä varmistetaan lähipalvelut ja paikallispalveluiden laatu.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Ote: Hämeenlinnan kaupunki, Riihimäen kaupunki, Forssan kaupunki,
Humppilan kunta, Jokioisten kunta, Ypäjän kunta